

Jetřich Lipanský
Karel Foucauld
Z důstojníka
saharský poustevník

VÍTĚZOVÉ

JETŘICH LIPANSKÝ

KAREL FOUCAULD

Z důstojníka

saharský poustevník

KAREL FOUCAULD

1938 • VÍTĚZOVÉ, OLMOUC

PODIVUHODNÁ CESTA

Zahledíme-li se do františkánsky vlídné tváře bratra Karla Foucaulda, jenž svůj mužný věk zasvětil Tuaregům, sotva můžeme uvěřiti, že tento nad obyčej trpělivý saharský poustevník, jemuž i regule trapistů nezdála se dosti strohou, byl kdysi svěťácky žijícím poručíkem francouzské armády. Hle, tvář oproštěná ode všech tužeb a vášní tohoto světa, zářící svobodou dítek Božích!

Svoboda není anarchie, svoboda předpokládá řád a jistá omezení, má-li býti spravedlivou ke druhým. Pokojný pohled Karla Foucaulda, uvyklý na nasmírnost pouště, není pohledem melancholika a nedůtklivce, kterého omrzela svět. Naopak, je v něm utajen vroucí, bohatý a vzrušující vnitřní život.

Karel Foucauld dovedl včas spoutati svá nezřízená přání a dospěl k vnitřní svobodě služebníků Páně.

Miloval statečnost a ušlechtilost kočovníků Sahary, ale nechtěl utonouti v jejím bezbřehém mlčení. Přišel do pouště, aby mohl účinněji a bezprostředněji milovati Krista, skrytého v Eucharistii. Na Sahare si sám staví kapličku a příbytek nad pomysleni prostý, a tam, před nejsvětější Svátostí bdí v nekonečných nocích, v samotě, opustiv lidskou společnost, aby ji lépe mohl sloužiti, neboť jen ten, kdo si zvolil nejvyšší ideál, dobře slouží i lidstvu. Je to věrný voják, který prodlévá na stráž u svého Pána.

A Tuaregové, jichž zaměstnáním je boj a hlídání stád v pustinách, brzy vytušili intuicí primitivů, že mezi nimi žije muž Boží.

Také on vzýval jediného Boha. A ctnost vzbuzuje všude obdiv a úctu. Nazvali ho tedy *marabu*, to jest muž svatého života.

Bratr Karel dovede čekati po celá leta na jediného konvertitu a kajícíka. Je shovívavý, trpělivý a mírný ke všem. Dovede odpouštět a zapomínat na bezpráví. Nesnese však podlosti a lži. Oceňuje přirozené ctnosti pastevců, mezi nimiž žije a

Nihil obstat. P. Em. Soukup O. P., Censor ex officio. — *Imprimatur.* Dr. Joannes Martinů, Vicarius generalis. Olomucii, die 10. Januarii 1938. Nr. 376.

zdůrazňuje jejich etnosti svými křesťanskými názory a zvláště svým příkladem.

Pro člověka, v jehož duši prodlévá Kristus, může býtli ostatně i poušť rájem.

Někdy dojde přes oceán písku dopis od sestry Marie nebo od přítele Laperrina. V poušti člověk měří jinak čas, než lidé ve městě.

Není to však rušivá chvíle v harmonii jeho rozjímavého života. Ve chvíli přesně vymezené denním rozvrhem napíše odpověď. V poušti není třeba spěchat, tam má věčnost, smíme-li tak říci, určitější obrysy.

Bratr Karel nehledá jen spásu své vlastní duše. Touží býtli dárce štěstí a víry. Zapomíná na sebe, když se modlí sám před svatostánkem a důtklivě si připomíná povinnosti ke svým bližním. *Spí před tabernakulem, jak sám říká, jako pes u nohou svého Pána.* Pokora je patinou vši velikosti.

Tento muž, tak pokorný a do krajnosti obětavý, měl však jednu skrytou, ušlechtilou ctižádost: chtěl založitli misijní společnost Malých bratří, kteří by přinášeli moslimům evangelium Kristovo a s ním kulturu. Ačkoli všichni ho milovali: moslimové, francouzští vojáci i náhodní návštěvníci, přec za svého života měl pouze dva učedníky, ochotné žítli podle jeho přísných pravidel: svého sluhu Pavla a bratra Michala, bývalého žáka Bílých Otců.

Ale oba šli později vlastními cestami. Bratr Michal žil s Foucauldem tři měsíce. Onemocněl těžce na cestě do Tamaurassetu a musel se vrátiti zpět do Alžíru. Později našel útočiště u kartuziánů.

A tak Foucauld zůstal po celý život sám. Jediný dovedl a mohl zachovávatli svou přísnou řeholi.

Podle příkladů mnichů trapistických věnoval velkou část dne hrubé práci tělesné. Sám si stavěl své chaty, mlel obilí pro chudáky a pro svou potřebu, upravoval cesty, vařil, spravoval oděv.

Přeložil také nejkrásnější verše básníceho národa Tuaregů, opěvující lásku, válku a galantní

schůzky mládeže, zvané áhal, a vzpomínky na islam.

Roku 1908 dokončil první tuaregskou gramatiku a po jeho smrti byl vydán obsáhlý slovník tuaregsko-francouzský. Tato vědecká práce měla sloužitli budoucím šifitélům evangelia na Sahaře, v tom především hledal její účel a posvěcení.

V Hoggaru jde za svými pasteveci a na skále, kde hvízdá vítr a provívá jeho improvisovanou chatu z palmových haluzí, pracuje po celé noci na holé zemi a na zemi také spí.

Jeho moslimové, kteří nenáviděli křesťanství, vytušili dobrotu jeho srdce a ctíli ho jako světce. Byl mezi nimi bezpečen, neboť jim důvěřoval.

Jednou byl bratr Karel povolán s lékařem k jedné umírající stařeně z knížecího rodu hoggarského.

Když viděl, že nemocná záhy zemře, pronesl k ní větu v jejím mateřském jazyku: - *Oksád massinim.* - (Boj se Boha!)

Pak ji opustil.

Stařena zemřela příštího dne. Doprovodil ji i ke hrobu. Když se ostatní modlili, stál vzpřímen a zbledl.

A když položili tělo do hrobu, postavil se na jeho okraj, nasypal na tělo trochu hlíny a řekl k okolostojícím: „Bůh vás potěš a ona ať nalezne ráj ve svém hrobě!“

Kdysi překvapila ho tato žena v jeho poustevně, když se právě modlil.

Zůstala nepohnuta za ním a čekala, až skončí svou modlitbu. Pak mu řekla:

„Také já se modlím k jedinému Bohu v době, kdy ty konáš své modlitby.“

Otec Foucauld nevnucoval nikomu svého náboženství, ale čekal, až moslimové sami přijdou a všimnou si jeho života, až sami mu budou klástli otázky o přirozeném náboženství. Jeho život byl ustavičným čekáním.

Karel Foucauld, jenž je jednou z největších osobností dvacátého století, dokázal svým životem,

že duchovní zdroje katolické Církve jsou věčně živé a nevyčerpatelné. Dovedl obětovati pro Krista i svůj život. Byl z těch výjimečných osobností, které dovedou nadechnout a strhnout k následování; dovedl působit přímo na lidská srdce.

Ode dne své konverse stále stoupal výše a při tom sobě samému se zmenšoval. V katolické mravouce říká se tomuto stavu pokora.

Křesťanství je tehdy silou, projevuje-li se v životě lidí. Ve dvaceti letech, po bouřlivém mládí, stal se Foucauld důstojníkem francouzské koloniální armády. Toto prvotní povolání (jak tomu bývá ve většině případech, když člověk volí své zaměstnání dobrovolně) odpovídalo tehdy opravdu nejlépe jeho životnímu poslání, jeho snům, jeho vlohám a jeho povaze.

Až do konce svého života zůstal Foucauld v jistém smyslu, vyšším a duchovnějším, vojákem svou vůlí, svou energií, svou ukázněností a mužností.

Celým svým srdcem lnul k Orientu, miloval jeho slunce, jeho volnost, jeho širé, písečné pláně, jeho tajemné, potměšilé, ale vždycky statečné obyvatele, nechávající se okouzlovati mythy, bájemi a nekonečným sněním a nenávidějící všechno, co je proti proroku Mohamedovi.

Bylo mu dvacet čtyři let, když se rozhodl, že prozkoumá Maroko, zemi tehdy cizincům nebezpečnou. Žádal o dovolenou, ale vojenské úřady nedaly mu své svolení.

Odešel tedy z armády a podnikl výpravu na své vlastní útraty. Určil 45 zeměpisných délek a 40 zeměpisných šířek, zaznamenal několik tisíc výšek, nakreslil mapy, zapsal všechno, co mohlo prospěti jeho následovníkům.

Před ním prošel jistou částí Maroka německý badatel Rohlfs, přestrojen za Mohamedána, ale do většiny marockých měst nevšel před Foucauldem žádný Evropan, a vkročil-li, jako na příklad do Šešanenu jistý Španěl - tedy se nevrátil.

Po několikaměsíční cestě vydal Karel Foucauld

atlas o dvaceti mapách a dvě knihy: - *Reconnaisance du Maroc* (Poznání Maroka) a *Itinéraires au Maroc* (Cestopis o Maroku). Obou děl užívá ještě dnes francouzský africký štáb. Dříve byly pro vojско příručkami nezbytnými.

Úspěch obou knih byl neočekávaný. Foucauld se stal slavným. Byl zván do salonů. Vyhledávaly ho významné osobnosti. V té době měl vikomt Karel Foucauld pověst marnotratného husarského poručíka, který hledal radost v hříchu a nacházel v něm jen smutek.

Každý požívačnick okusí konečně na dně číše i hořkost kvasnic. V té době se stal požitek smyslem Foucauldova života.

A přece ony vnější úspěchy si zcela nepodmanily jeho srdce, nezpůsobily trvalý zmatek v jeho duši, neoslbnily ho září marnivosti v temnotě, v níž žil. V tvrzi jeho srdce měl vládnouti Kristus.

Nastává druhá etapa jeho života: konverse ke křesťanství.

Působí na něho do jisté míry jeho příbuzní svým životem opravdových křesťanů, a hlavně jejich přítel, pokorný a vzdělaný kněz abbé Huvelin. Obroda přichází však hlavně z nitra.

V době nábožensky lhostejné Foucauld se stává věřícím, praktickým křesťanem, a poněvadž šel vždycky až k extrémům, to jest k mezím dosažitelné dokonalosti a dosažitelného sebeovládání, vstoupil brzo po své konversi k trapistům a zůstal v řádu sedm let, dokud neuplynula lhůta jeho prozatímních slibů. Ale neodešel pak do světa, aby žil pohodlněji, nýbrž k polodivokým africkým kmenům, aby činil pokání ještě tužší než v trapistickém klášteře.

Byl duchem činným a apoštolským. Šel tedy také za svou touhou po spáse duší. Nejdříve zakotvil ve Svaté zemi, v Nazaretě a v Jerusalemě, a tam myslel především na svou vlastní duši. Pak teprve, takto připraven, odešel do pustin saharských mezi své moslimy.

Svou poustku v Tamanrassetu a své ubohé hara-

tiny a nevolníky neopustil ani když zuřila kolem něho světová válka a fanatikové rozdmýchovali nadšení pro svatý boj proti křesťanům.

Foucauld nikdy nekázal. A přece tento Abd Aisův¹ získal si obdiv a úctu moslímů: 1. poněvadž se nebál smrti, 2. poněvadž žil podle své víry, 3. poněvadž jeho pravda byla pravdou neměnitelnou a universální.

ŽIVOT PŘED KONVERZÍ

Vikomt Karel de Foucauld se narodil dne 14. září roku 1858 ve Štrasburku. Pocházel ze znamenitého rodu. Jeden z jeho předků, Bertrand de Foucauld, bojoval se Svatým Ludvíkem ve Svaté zemi. Gabriel de Foucauld byl vyslancem krále Františka II., Jana de Foucaulda nazýval Jindřich IV. svým přítelem.

Otec Foucauldův, František Eduard Foucauld de Pontbriand, vládl důležitým úřadem.

V útlém mládí, posilován příkladem matčiným, byl Karel zbožným dítětem. Měl ještě sestru Marii, na niž nezapomínal ani na Sahaře. Roku 1864 Karel Foucauld osiřel.

Matka zemřela v dubnu, otec v srpnu téhož roku. Malého Karla pak vychovával dědeček s matčiny strany, sedmdesátiletý plukovník Morlet. Staří lidé bývají obyčejně příliš shovívavými vychovatelé.

Ze zbožného dítěte stal se rozmařilý chlapec, vlašný ve víře a později lhostejný k náboženství. Ale na své první svaté přijímání, jehož se zúčastnil v kostele sv. Argobasta, vzpomínal po celý život s vděčností.

V době války německo-francouzské musel starý plukovník prehnouti s malým Karlem z Elzaska a usídlil se v Bernu. Zanedlouho se odstěhoval do Nancy. Ve čtrnácti letech vstoupil Karel do tamějš-

¹ Služebník Kristův.

šího lycea. Nadaný student i ve škole špatně prospíval. Práce mu byla břemenem.

A dědeček svého lehkomyšlného vnuka omlouval, přál mu svobody více, než mu bylo prospěšné. Karel místo studia četl romány, aby nějak ubil čas. V četbě hledal především zábavu.

Ztrátě víry v oněch letech bez kázně předcházela ovšem mravní rozvrat. A v době dospívání je každý zlý příklad dvojnásobně nebezpečný. Dědeček by byl rád viděl, kdyby Karel po dokončení středškolského studia vstoupil na techniku. Ale sedmnáctiletého dychtivce života oslňovaly klamavé představy o vojenské kariéře. Žít v Paříži! V opojení a vzrušujících snech. Dnes jsem tu já a příštího roku tu bude snad někdo jiný. Každá naděje se ztrácí v nejistotách zítřka. Život je plný úskoků a nebezpečí, nejistoty a překvapení. Zachytit v životě všechno to krásné, co se zachytit dá!

Příklad předků? Ah ano, vzlet patřil době gotické, rozpínavost přítomnosti.

Karel de Foucauld se dal tedy zapsati do vojenské akademie v Saint-Cyre.

Na tuto dobu života, v níž opojení smyslů bylo nejvyšším dosažitelným dobrem, vzpomínal Karel Foucauld v mužných letech s hořkostí a hrůzou.

„Nikdy jsem nebyl v blednějším stavu ducha,“ napsal v jednom dopise, „i když jsem později hlouběji zapadl do zla, přece jen vedle zla vyrůstalo i trochu dobra. Ale v sedmnácti letech mne zcela ovládala sobeckost, marnivost, bezbožnost a touha po zlu, byl jsem zmaten . . . O lenosti ani nemluvě . . . Byl jsem tak volný a tak mladý! V sedmnácti letech jsem tak soužil svého ubohého dědečka a zanedbával jsem práci, že jsem se, tuším, ještě ani v únoru nedotkl učebnice geometrie, ačkoliv jsem ji měl studovati každého dne, počínaje listopadem. Psal jsem mu však téměř každého druhého dne i někdy i dopis o čtyřiceti stranách, aby mi dovolil odejti zpět do Nancy . . . Následky takového poblouznění si dovedete snadno představit . . .“

A jinde se přiznal s upřímností jemu vlastní:

„Z víry nezůstala v duši ani stopa . . .“

Podle vlastního doznání setrval Foucauld v tomto poblouzení ducha celých třináct let. Tisíce křesťanů ztrácí takto na čas posvěcující milost a někteří setrvávají v nekajcnosti až do konce života. Ale kdo může říci, co se děje v okamžiku smrti mezi Bohem a člověkem?

I v době rozvratu měl však Karel Foucauld úctu ke kněžím, kteří jsou posly evangelia a vykonavateli jeho svatého odkazu.

A právě proto se můžeme domnívat, že ona truchlivá doba bouřliváckého mládí neohrožovala přece jen nikdy duši mladého světáka morální katastrofou. I když žil rozmařile, byl dalek toho, aby beznadějně a trvale uvízl v osidlech hříchu.

Milost Boží na čas opustila jeho duši a odvrátila se od ní. Platnost lidských soudů vyvrací však čas velmi záhy, neboť obzory i toho nejmoudřejšího zúžují se kolem nás jako těsný kruh v nesmírných dimensích věčnosti.

Karel Foucauld měl rád veselou společnost a podléhal bez míry romantismu mládí, jenž se velmi často rovná mravní nezodpovědnosti.

Tenkrát se sám o sobě domníval, že je atheistou. Ale víra dřímala i tehdy v jeho srdci pod nánosem hříchu a lhostejnosti, v srdci, v němž halasilo hluché veselí světa, a za ním čekala bolest a únava.

Foucauld se opájel sebevědomím, chtěl být středem pozornosti, hrdinou, aniž by splatil daň krve nebo utrpení.

Platil na příklad v kavárně stofrankovou bankovkou a když mu chtěl číšník dát zpět drobné, mávl rukou a odešel.

Také lásku chápal jako hru smyslů.

Mnoho mladých lidí z dobrých katolických rodin jde touže cestou, jež vede nutně a často nenávratně k mravní a duchovní anarchii.

Ale duše předků nad námi bdí, chvějí se nad pobloudivcem a jsou na stráž. Ani ti, kteří se propa-

dají do temných hloubek náboženské apatie, nemusejí být ještě ztraceni.

Karel Foucauld ve dvaceti letech přestoupil ze Saint-Cyre do jezdecké školy v Saumuru. Tam sdílel pokoj s Antonínem de Vallombrosou, který se stal později markýzem de Morès.

Oba kamarádi, hledatelé požitků, snažili se prázdnotu svých duší vyplnit radostmi smyslů.

Pořádali často skvělé hostiny, navštěvovali divadla, milovali vzrušující, hazardní hry.

Karel Foucauld se tehdy zamiloval do jakési herečky. Brzy potom stal se poručíkem čtvrtého husarského pluku a musel odcestovat do Alžírsku.

V Sétifu jeho život budí pohoršení a odpor. Poručík Foucauld žije se ženou velmi špatné pověsti. Velitel nechce a nemůže trpěti nevázaný život svého podřízeného. Napomíná ho, ale bezvýsledně.

Karel Foucauld je pyšný a neústupný. Raději se zříká kariéry, po níž tehdy toužil, a odchází z armády, než by se zřekl své vášně.

To byl jeho poslední a nejosudnější krok směrem dolů.

Roku 1881 vypuklo na podnět marabuta Bu-Amama, šejka z Gharaby, povstání v provincii oranžské.

Karel Foucauld se dobrovolně přihlásil k boji a byl přijat. Bije se za svou vlast, za krásnou Francii, jež je matkou tolika světců! Miluje nebezpečí a halas bitev! Svým sebeovládáním a svou statečností získává si obdiv vojáků.

Orient si ho podmaňuje neodolatelným kouzlem. Snad už tehdy prozařoval do temna jeho duše paprsek Boží milosti. V jeho duši, opojené ještě samolibostí a slávou, procítá neurčitá touha a lítost.

Mladý nadšenec bojuje v prvních řadách, ale ve chvílích odpočinku vyhledává tichá místa a tam si čte Aristofana. Kouří cigarety jen určité značky. Jejich odlétající dým podobá se marnivým snům o pozemské kráse.

Karel Foucauld nebyl hezký, krásné bylo, podle

svědectví současníků, jen jeho vysoké čelo a poněkud vyklenuté obočí. Jeho tvář zduchovněla a zkrásněla teprve v době, když se zřekl světa a žil podle vůle Boží.

Dobrosrdečný byl vždycky. V severní Africe stannulí jednoho dne unavení a žízniví vojáci jeho rotý u studně, aby si načerpali vody, ne právě křišťálové a ledově studené. Poručíku Foucauldovi se zzelelo zemdlených vojáků. Zaskočil do kantiny a přinesl s sebou láhev rumu, kterou daroval svým hochům, aby jim voda lépe chutnala. Vojákům nikdy neublížil a oni ho měli srdečně rádi.

Foucauldovi bylo čtyřiaadvacet let. Do té doby toužil jen po krásných a vzrušujících dobrodružstvích, po změně a po pestrosti, celkem byl to život bez odpovědnosti a činů. I v oněch letech bez vyššího cíle dychtil však po vědění.

Byl to alespoň prozatímni a vratký cíl! Jeho zájem o Afriku vzrůstal. Osudná a ušlechtilá vášně, již nikdy neunikl!

Po skončených bitvách vystoupil Foucauld opět z armády a chystal se na svoji badatelskou cestu do Maroka.

Taková cesta vyžadovala odvahy. Leckterý předchůdce Foucauldův se z Maroka nevrátil, neboť zhynul násilnou smrtí.

Foucauld nedbal výstrah. Naučil se arabštině a hebrejštině, a pak přestrojen za rabína, vydal se se skutečným rabínem Mardocheem Abi Serúrem do neprozkoumaného území a připravil tam svou činnost a svými dvěma, již zmíněnými vědeckými díly, francouzskému štábu půdu pro koloniaci Maroka.

V červnu roku 1883 usedli v Alžíru do ranního vlaku, jedoucího do Oranu, dva židovští rabíni v podivném úboru: Karel Foucauld a Mardocheus,

Foucauld se nyní jmenoval Josef Aleman. Unikl pogromu v Moskvě. Nalezl útočiště v Jerusalemě. Žil pohostinnu v severní Africe a vydal se konečně na dobrodružnou cestu se svým učeným příbuzným

Mardocheem Abi Serúrem. Ten prožil již jednou v poušti román a unikl z rukou lupičů jen zázrakem i se svým pokladem.

Arabové v Maroku Židy nenáviděli a proklínali je, ale přece jen je ve své zemi trpěli. Žid tedy unikl spíše pozornosti moslímů než ten, kdo by se vydával za mohamedána z jiné země.

Foucauld mohl tak pod záštitou skutečného rabína a zkušeného cestovatele konati svá pozorování astronomická, meteorologická a zeměpisná, v noci mohl kreslit při záři svíce mapy a doplňovati své poznámky.

Plán cesty byl zhruba načrtnut takto: z Oranu přes Tlemcen do Tetuanu.

V Alžíru Foucauld byl překvapen, když mu podomek v hotelu tyká. Uvědomuje si však ihned, že nyní patří k opovrhované kastě a smiřuje se s danou situací.

V Oranu musejí oba pocestní odpočívati. Židé oslavují Sbaot. Je to výroční den vydání kamených desek s desaterem Mojžíšovi na hoře Sinaj. Židé nesmějí ovšem v den tak památný pracovati ani cestovati. Mardocheus odchází do synagogy a vrací se s několika jinými izraelity.

Foucauld si poznamenává: „Počínají rozhovor. Dovídám se, že můj druh hledá kámen mudrců, jiného Žida zajímá zase alchymie. Hledím na ně, jak spolu rozmlouvají při matné záři svíce, jejíž paprsky vrhají na zeď jejich obludné stíny. Usínám na rohožce, ukolébán onou podivnou rozmluvou.“

V Tlemcenu usedají znavení cestovatelé na veřejném místě a pojídají k snídani chléb a olivy. Kolem nich kráčí hlouček důstojníků francouzské armády. Většinu z nich zná Foucauld osobně. Ale oni ho v onom podivném přestrojení nepoznávají.

Groteskní večer prožívá Foucauld v Tlemcenu s několika místními Izraelity. Popíjí s nimi kmínku, aby rozvázal jejich jazyky, a pak se s nimi radí, kudy a jak by nejspíše pronikl do rífské krajiny.

Plán se sice nezdařil, ale s výsledky svých výzkumů mohl být badatel zcela spokojen.

Cestou způsobil však Mardocheus Foucauldovi svými nároky a svou neústupností mnoho svízelných chvil.

V červenci roku 1883 psal Foucauld své sestře: „Co se týká Mardochea, nejsem s ním spokojen. Je to nejlínější tvor, s jakým jsem se kdy setkal.“ A v lednu r. 1884 napsal stručně: „Mardocheus je příšera.“

Když se Mardocheus vrátil později do Alžíru ke své rodině, stal se obětí alchymistické vášně. Nakoupil za část odměny, kterou dostal od Foucaulda, zkumavky, rtuť a kovy a chtěl dělati zlato. Lakota stala se mu osudnou. Nadýchal se jedovatých plynů a zemřel otravou.

Delší dobu zdržel se Foucauld v Bu-el-Djad a v Tâze. Obyvatelstvo očekávalo příchod Francouzů, neboť jejich města byla po celá leta pleněna cháskami lupičů.

V Bu-el-Djad vítá oba pocestné šejk Sidi ben Daud neobyčejně přívětivě. Patrně tušil, že rabín Aleman je zakukleným Francouzem.

Do Tádly doprovází domnělé rabíny vnuk Sidi ben Dauda. Cestou si Foucauld všimá života politického, hospodářského i náboženského. Zapisuje pečlivě i výsledky svých pozorování zeměpisných a atmosférických.

Dva dny zdrželi se cestovatelé v Tisintu, kde se stal Foucauld předmětem zvědavosti četných poutníků, kteří se vrátili z Mekky.

Pak následuje krátká zastávka v Mrimimě. Dne 28. ledna 1884 dostihl konečně Foucauld Mogadoru, kde se hlásil na francouzském konsulátu. Písař ho nepustil v první chvíli ani do předsíně. Kdo by mohl také uvěřiti, že onen špinavý tulák je bývalým důstojníkem francouzské armády a badatelem o Maroku?

Foucauld nedbal na své cestě nebezpečí, únavy a nepohodlí. Již v jeho tehdejších plánech je patr-

na nezlomná vůle a odhodlanost. Jeho rukopis „Výzkum Maroka“ byl předčítán v Zeměpisné společnosti v Paříži a neobyčejné úspěchy mladého badatele vzbudily údiv.

Foucauld vykonal během devíti měsíců cestu měřící 2939 km, krajinami nehostinnými a vědecky ještě neprozkoumanými. Duveyrier navrhl právem, aby autor obou znamenitých děl o Maroku byl odměněn zlatou medálíí. Foucauld si vskutku zasloužil svou práci a svou odvahou tohoto vyznamenání vědecké společnosti, ale přece jen brzy potom s určitostí vytušil, že ani věda, ani vojenská kariéra nemohou být jediným cílem jeho života. Snad už tenkrát hlásila se v jeho duši předzvěst úsvitu nového života?

KONVERSE

Po svém návratu z Maroka žil ještě Karel Foucauld v zajetí světa: bydlel přechodně v Bordeaux, na zámku Tuquetu a v Nizze.

Sahara ho znovu volá.

Vrací se tedy jako turista znovu do Alžíru a prodlévá nějakou dobu v oasách severní Afriky. Zastavil se v Laghuatu, v Ghardaji, v Mzabu, v El Goléa a v Tuggurru. Vidina štěstí, hledal-li je tenkrát, prchala před ním i tam. Snad už ani nemohl být šťasten po způsobu světáků.

Vrátil se zase do Nizy a pak do Paříže.

Foucauld hledá útěchu v dílech antických filosofů. Ti však jsou sami bezradní před otázkami o základních jevech a účelu života. Foucauld přemýšlí o náboženství: o Starém zákoně, o víře Mohamedově a o křesťanství. Geniové a učenci byli věřícími křesťany a co vlastně hledá na světě on? Vratké a nad pomyslení rychle odlétající štěstí epikurejců? Zapomenutí v prehavých chvílích požitku?

Konverse, jak víme na příklad ze života svatého Františka z Assisi, nenastává obyčejně náhle, půda

pro ni musí býti připravena v nitru mnohým rozjímáním, utrpením nebo i výstrahami osudu.

Neklid v srdci je jedním z prvních příznaků duchovního obrození před konverzí.

Člověk nehledá už ilusorního štěstí v hříchu, naopak pocituje hrůzu z minulého života, a povahy vášnivé propadají dočasnému, očišťujícímu zoufalství. Věci pozemské pozbývaly také pro Karla Foucaulda na svém půvabu a kouzlu. Nestačí mu již ke štěstí ono opojení a ustavičná změna, jež poskytuje Paříž, fluktuace dojmů a vzrušení, po nichž se dostavuje skleslost a únava ducha.

V Paříži setkává se Foucauld u svých příbuzných s abbé Huvelinem. Bylo to setkání, rozhodující o směru jeho budoucí cesty.

P. Huvelin pochopil vznešenost, krásu, velikost i tragiku svého povolání. Tento asketa ve společnosti na sebe nijak neupozorňoval, ztrácel se mezi lidmi.

Opravdovost jeho duchovního života vyzářovala z jeho klidných očí. Jestliže hřích a neřest šíří svým příkladem mor zhouby v příhodném prostředí, tedy i svatost strhuje na křídlech milosti ke svým výšinám.

Abbé Huvelin, vikář u sv. Augustina v Paříži, přivedl Foucaulda, dychtícího po štěstí a radosti, zpět ke Kristu. Nebylo třeba dokazování, přemlouvání, vnějšího působení.

Karel Foucauld se přihlásil jednoho dne sám.

Chtěl, aby mlčenlivý, pokorný kněz ho „přesvědčil“, aby mu vmluvil katolický názor na život a na svět a aby zrtil jeho pochybnosti mocí své víry.

Abbé Huvelin volil jinou metodu.

Řekl přichozímu prostě a tónem, který nesnese odmluv:

„Poklekněte a vyzpovídejte se Bohu: uvěříte!“

„Nepřišel jsem ke zpovědi.“

„Zpovídejte se!“

Karel Foucauld poklekl tedy bezděčně ke generální zpovědi.

A když se vyzpovídal, vyzval ho abbé Huvelin, aby šel ke svatému přijímání.

Vytrvalého hříšníka, který už netouží po milosti, vyznačuje nedostatek vůle, je hříčkou temných sil a podnětů.

Cesta ke svatosti počíná a končí jednosměrnou, ocelovou vůlí, které se podřizují všechny city člověkovy. Vůle je motivem všech velkých činů.

Kmen Foucauldova života byl zdravý a schopný růstu. Hniloba sentimentálního rozkladu se netkla ani jeho rozumu, ani jeho srdce.

Od onoho dne, kdy se vyzpovídal, osnoval Karel Foucauld plán nového života. Změna byla radikální, nic polovičatého, naprosto nenezodpovědné snění náboženského blouznivce nebo estéta.

Kajícník odchází na pout do Svaté země. Po druhé v životě, tentokrát je jeho cílem chrám kalvarský.

V duši Foucauldově hlásí se touha po životě podle některého mnišského řádu katolické Církve. Rozhoduje se mezi benediktiny ze Solesmes a trapisty. Volí si konečně řád poslednější.

I toto rozhodnutí dokazuje opravdovost jeho záměru. Trapisté mají jednu z nejpřísnějších řeholí Církve. Počínají den v zimě o druhé a v létě o jedné hodině v noci, spávají ve společném dormitáři, oddělení zástěnami a oblečení ve svém řeholním oděvu, nejedí nikdy masa a mléka, konají těžkou práci a zachovávají věčné mlčení.

Po zkušební době v opatství Notre-Dame-des-Neiges vyprosil si Karel Foucauld svolení, aby mohl odejít do malého, chudého klášteríku téhož řádu v Akbés v Syrii.

Z vikomta Karla Foucaulda se stal bratr Maria-Alberik, jenž předstíhal ostatní mnichy ve strogosti života a v usebranosti ducha.

Představení si přáli, aby byl vysvěcen na kněze, ale Foucauld se necítil býti hoden kněžského důstojenství. Podřizuje se však rozkazu. Mnich nemá již své vůle.

Frater Maria Alberik odjíždí tedy do Říma, a tam v pokročilém věku počíná studovati v řádové koleji bohosloví.

„Budu oslem v theologii, jako ve všem,“ napsal v jednom dopise.

Ve všech trapistických klášterech, v nichž frater Maria Alberik žil, mniši ctili a milovali tohoto asketu svatého života. Nikdo v konventu nebyl přísnějším k sobě, nikdo nezachovával úzkostlivěji pravidla, a přece na sebe nijak neupozorňoval, nechtěl býti nápadným.

A tu neočekávaně po sedmi letech klášterního života dospěl frater Maria-Alberik k osudnému závěru. Překvapil své představené a abbé Huvelina, jenž zůstal jeho rádcem po celý svůj život, sdělením, že vystoupí z řádu a půjde svou vlastní cestou.

Nebyl již vázán jednoduchými řeholními sliby, mohl tedy odejít. Údiv bratří byl veliký.

Své rozhodnutí vykoupil Karel Foucauld mnohými modlitbami a obětmi.

Chtěl se státí žebrákem, člověkem bez domova. Pochopil doslova výzvu evangelia: „Nestarejte se, co budete jísti a čím se budete odívatí,“ jako kdysi svatý František z Assisi. Řeholníci se s ním loučili neradi, neboť jim byl příkladem ctnosti a vzorem sebeovládání.

Z Říma odjel Karel Foucauld do Svaté země. Ne již jako poutník, tentokrát se svěřil do rukou Božích bez výhrad. Nazaret byl jeho nejbližším a prozatím i jediným cílem.

Foucauld, jemuž nyní říkají bratr Karel, podobá se poustevníku, který kdysi po mnoho let budoval si dům a ten dům jednoho dne vyhořel do základů. Tak se zhroutily jeho původní plány. Postižený muž zaplakal nad zkázou svého díla a odešel do světa, jako kdyby nikdy žádného domu neměl, opuštěný ode všech břemen pozemského štěstí, svobodný v šířnosti zákonů Božích.

Dne 5. března roku 1897 dostihl Nazareta. Opuštěl „život studia a důstojenství“ v klášteře trapistů,

jak napsal svému bratranci do Berlína, a chtěl žít jako prostý dělník v pokoře a ve skrytosti, v idylickém palestinském městečku, obklopeném pahorky, porostlými cypřiši.

S tímto plánem se svěřil pouze svému zpovědníkovi a příbuzným. Několik dní prodléval ve františkánském hospici a pak prosil v protějším klášteře o místo sluhy. Františkáni ho odmítli, ale našel útočiště u sester klarisek. Přijaly ho z útrpnosti a svěřily mu úkol kostelníka a poslíčka.

Foucauld usídlil se za zdi kláštera v prkenné budce, jež ho chránila před deštěm a větrem. Nechtěl se nastěhovati do uvolněného příbytku pro zahradníka, zdál se mu příliš pohodlným.

Rozjímavý život nestačil, jak jsme již podotkli, jeho plánům. Chtěl vésti duše k Bohu. A přece si volil ke svému posvěcení samotou, jež mu byla zdrojem útěchy a duchovní pohody i přemnohých hořkostí, zklamání a konečně i zrady.

Dvouletý pobyt Karla Foucaulda v Nazaretu a pak v Jerusalemě byl zkouškou vytrvalosti, etapou výstupu na Mont Blanc svatosti, když se zbavil dřívě všeho vlastnictví a osvobodil se v duchu evangelia ode všeho přátelství a společenství, ode všech zájmů, poutajících ho ke světu, ježž opustil.

V Palestině padl Karel Foucauld do osidel podvodníka. Chtěl se totiž usídliti na hoře Blahoslavenství. Nesvědomitý dobrodruh předstíral, že je majetníkem onoho pozemku, a teprve po vyplacení peněz vyšlo najevo, že koupě byla neplatná.

Ve Svaté zemi zasáhlo však účinně do života Karla Foucaulda několik osob, jež svým vlivem rozhodly o kněžství tohoto podivuhodného muže.

*

Po deseti letech, roku 1900, vrátil se Foucauld zase do trapistického opatství Notre-Dame-des-Neiges a pokračoval v přerušném studiu theologie. A v témže opatství sloužil svou první mši.

Brzy po vysvěcení dostalo se Karlu Foucauldovi

od církevní a občanské vrchnosti svolení, aby směl odejít na Saharu a zasvětit se tam své apoštolské práci.

V srpnu roku 1901 napsal msgru Bazinovi následující dopis, v němž se odráží velikost i pokora jeho duše:

„Monsignore,

poklekám k nohám Vaší Excelence . . . Vzpomínka na mé druhy, kteří zemřeli před dvaceti lety bez svátostí a bez kněze na výpravě proti Bu-Amama, mne nutí, abych odešel na Saharu, jakmile mi dáte své svolení. Nechej zmařiti ani jediného dne, neboť právě onoho dne mohla by býti v sázce spása duše některého z našich vojnů. Píši Vám tedy znovu ve jménu křesťanské lásky, abych mohl odcestovati co nejdříve.

Prosím velmi pokorně Vaší Excelenci o dvě věci: 1. abych se směl usídliti mezi Aïn-Sefra a Tuatem v jedné francouzské garnisoně, jež nemá kněze, abych tam mohl zřídit veřejnou kapličku s nejsvětější Svátostí ve svatostánku pro nemocné, abych tam směl sídliti a přisluhovati svátostmi, 2. abych mohl přijímati druhy, kněze nebo laiky, jestliže mi je Ježíš pošle, a adorovati s nimi před vystavenou nejsvětější Svátostí.

Jestliže ráčíte vyhověti této dvojité žádosti, tedy se tam usídlím jako kaplan oné prosté svatyně, nehledě k titulu faráře, vikáře nebo almužníka, aniž bych žádal podpory. Budu žíti po mnišsku, podle regule svatého Benedikta, buď sám nebo s bratřími, v modlitbě, chudobě, práci a dobročinnosti, aniž bych kázal, aniž bych vycházel, vyjma když bude třeba udíleti svátostí, mlčenlivý a uzavřený.

Příčina mého rozhodnutí spočívá v touze po duchovní pomoci našim vojnům. Chej zabrániti, aby jejich duše nebyly ztraceny, poněvadž se jim nedostává svátostí, a *především*, přál bych si posvětití nevěřící národy tím, že přineseme do jejich prostředí Ježíše, přítomného v nejsvětější Svátosti, tak

jako Maria posvětila dům Jana Křtitele, nesouc tam Ježíše.

Slibuji z celého srdce Vaší Excelenci, že se vynasnažím s pomocí Boží, abych nikdy nebyl, nehledě ke své bídě, příčinou pohoršení a abych vám nikdy nepůsobil vydání nebo materiální škodu. Slibuji Vám předem z celého srdce synovskou lásku a nejvěrnější poslušnost.

Dovoluji si velmi pokorně podotknouti, že pobyt Vašeho nehodného sluhy na Sahaře, ať jakkoli bedný, zachrání pravděpodobně více duší, jež jinak by zemřely bez svátostí a že přibude do naší oblasti jeden svatostánek a tedy bude i o jednu svatou oběť více.

Kdyby Vaše Excelence si přála se mnou mluvit, stačí jedině slovo, poštou nebo telegraficky a hned přijedu do Alžiru.

V hluboké úctě

*Karel de Foucauld,
„nehodný kněz“.*

Za Karla Foucaulda přimlouval se velmi srdečně opat trapistického kláštera Notre-Dame-des-Neiges Dom Martin, a ve svém dopise monsignoru Bazinovi nazývá bratra Karla „svým drahým a svatým přítelem“. „Mohu dosvědčiti,“ praví dále v témže dopise, „tím spíše, že znám pana Karla de Foucaulda důvěrně již jedenáct let, že jsem se nikdy nesetkal ve svém životě s člověkem, který by do té míry uskutečňoval ideál svatosti. Nikdy jsem se nesetkal, leč v knihách, s příkladem takové kající pokory, chudoby a lásky k Bohu.“

Také převor z Notre-Dame de Staneli Dom Jindřich a biskup z Viviers doporučovali vše Foucaulda přízni apoštolského prefekta na Sahaře msgra Guérina a afrického biskupa msgra Livinhaca.

Samozřejmě, že i abbé Huvelin prosil církevní vrchnost, aby kladně vyřídila žádost Karla Foucaulda, jenž byl jeho duchovním synem.

Dosáhnuv svolení, připravoval se Karel Foucauld k odjezdu do Afriky. Nyní byl knězem a

opatřil si tedy především zařízení pro svou kapli a nezbytné potřeby a zásoby pro příbytek poustevníka: nádobu a provazy k čerpání vody z hlubokých studen saharských, stanové plátno a trochu knih.

Trapisté z opatství Notre-Dame-des-Neiges rozloučili se se svým bývalým druhem s žehnáním a s modlitbami za zdar jeho apoštolátu.

V POUSTEVNĚ BĚNI-ABBÈSKÉ

Karel Foucauld usídlil se v oase Běni-Abbès, na jihu Alžírsko, a počal tam budovat s pomocí vojínů francouzské cizinecké legie svůj San Damiano: primitivní kapli a ještě prostší příbytek. Strop ve svatyni byl tak chatrný, že musel nad hlavním oltářem upevnit nepromokavé plátno, aby chránil svatostánek před deštěm.

Jaká odvaha a jaká okouzující prostota srdce! Jak ubohé je štěstí těch, kteří je hledají prostřednictvím smyslu! Jak ilusorní je každá láska pozemská!

Karel Foucauld nehledal *svého štěstí*, nehledal zalíbení v sobě. Jeho touha nikdy nebyla nasyce- na, jako jeho naděje.

V Běni-Abbès, v ostrůvku datlových palm, obklopeném se všech stran písečnými přesypy, chtěl založit své Bratrstvo, misijní seminář, odkud by vysílal do krajin, obydlených moslímy, své druhy s poselstvím nauky Kristovy. Zvolil si místo s nevysychajícími prameny vod a koupil kus země, kterou by vzdělával s bratřími po způsobu dávných mnichů, průkopníků civilizace.

Jeho život musel se zdát s počátku šílenstvím moslímům, kteří ze všech nevěřících nejhouževnatěji vzdorují křesťanským pravdám, ale bylo to pro ně krásné a nepochopitelné šílenství, šílenství lásky a odvahy, okouzující poesie čistého srdce, jedinečnost a nenapodobitelnost horlivce, který se bez výhrady svěřil do rukou Božích.

Představte si muže, který spoléhá jedině na Boha, obklopen v hluché samotě fanatickými moslímy, který nechce být zajištěn ve smyslu tohoto světa ani do příštího dne, a žije ne ve středověku, kdy byli uctíváni hrdinové ducha, ale v naší chladné, surové době, jež soustavně podlamovala jeho nadšení a jeho plány, v době, kdy činy jednotlivců i kolektiva jsou vykalkulovány na úspěch.

On však nemá viditelného úspěchu, a přece se nevzdává naděje. V tom spočívá tajemství křesťanské víry. Čím je cesta poustevníka běni-abbèského strmější a neschůdnější, tím jistější je svým vítězstvím. Taková víra sama o sobě je zázrakem, výslednicí všech jeho obětí a odříkání.

Ah ano - vytkne mi čtenář - jen obdivem se nelze vyrovnati s jedním z vůdců duchovního života. Kam dospějeme my ve svém rozběhu za ideálem svatosti? - Je to pravda. Každý z nás stále znovu ztroskotává a bloudí po své vlastní cestě. V tom spočívá naše bída. Hledáme v sobě, co je nad námi a mimo nás.

Nahlédneme však do života Foucaulдова v Běni-Abbès. Smyslem jeho života je Kristus a jeho cílem vláda Kristova nad světem.

Ve své chatrči, v níž nebylo postele ani jiného kusu nábytku, zavěsil hodiny, jež i v poušti měřily jeho čas. Nestrpěl ve svém životě nic libovolného, neurčitého a neodůvodněného.

O čtvrté hodině ranní zazvonil budíček a bratr Karel od Ježíše počínal svůj den jitřními modlitbami a matutinem.

V šest hodin posnídal hrst ovoce, pak následovala hodina adorace před nejsvětější Svátostí, potom tělesná práce, duchovní čtení nebo vyučování katechismu.

V jedenáct hodin: modlitba breviáře, zpytování svědomí, oběd poustevníka.

V poledne: Anděl Páně a vzývání Ducha svatého. Odpoledne bylo zasvěceno modlitbě: adorace, křížová cesta, čtení jedné kapitoly z Nového a

jedné kapitoly ze Starého zákona, kapitoly z Tomáše Kempenského, pak čtení z některého spisu sv. Terezie z Avily, sv. Jana z Kříže a sv. Jana Zlatoustého.

Od půl 2. do 2. hod. písemné rozjímání evangelia.

Od 2 do půl 3. hod. studium morálky nebo dogmatiky.

Od půl 3. do půl 4. hod. vyučování katechismu.

Od půl 4. do půl 6. hod. adorace.

O posledních dvou hodinách napsal Karel Foucauld do svých poznámek: „Je to nejkrásnější chvíle dne, po mši svaté a po noci. Práce je skončena. Říkám si, že mohu hledět jen na Ježíše. Je to hodina slasti.“

O půl 6. hod. nešpory.

V 6 hodin večere.

V 7 hodin výklad evangelia vojínům, modlitba, požehnání nejsvětější Svátosti, Anděl Páně a *Veni Creator*.

Vojáci se rozešli a Otec Foucauld skončil den růžencem a posledními modlitbami z breviáře.

O půl 9. hod. ulehl, ale o půlnoci přerušil spánek, zpíval *Veni Creator* a *Matutinum*.

„To je také slastný okamžik: býti sám s Ježíšem, v hlubokém mlčení Sahary, pod nesmírným nebem, tváří v tvář nejvyššímu dobru. Uléhám v 1 hodinu.“

Jaká vůle a jaké úsilí k svatosti a činu! Nic ho nemohlo odraditi, nic nemohlo zdrtiti jeho naděje, nikdy neustal toužiti po tom, aby měl následovníky!

Dne 29. října 1901 sloužil Otec Foucauld v Bèni-Abbès po prvé mši svatou a když 13. ledna 1904 odcházel, měl jediného konvertitu. A posléze ho i ten opustil, neboť nelze tu mluvit o věrolomnosti nebo o zradě.

Karel Foucauld byl z těch, kteří celý život musí jíti sami. Poznal život bez Boha, zakusil pustošivé účinky hříchu, který za sebou zanechává prázdnotu a všecko ničí, kdežto milost nechává růst a obrozuje.

On věděl, že opravdový křesťan, jemuž by osud bližních byl lhostejný, byl by špatným křesťanem a že charita je z nejkrásnějších plodů křesťanského učení a křesťanského života.

Otec Foucauld pečoval tedy ve smyslu evangelia o nevolníky a o lidi opuštěné: poskytoval jim přístřeší, sytil je, zdůrazňoval jejich lidskou důstojnost.

S toužou vlídnosti vycházel vstříc poutníkům, nemocným, starcům a dětem a nad to udílel jim i útěchu duchovní, nemocné léčil a dětem mluvil o Bohu.

Leta mījela a uředník, který by mohl býti účinným pomocníkem v apoštolátu bratra Karla, nepřicházel.

A Foucauld se učil trpělivosti od Ježíše, skrytého ve svatostánku. Čím hlouběji vnikal do pouště, tím více toužil po bratřích, aby mohli převzít dílo jim započaté.

Pravda, vykoupil z otroctví tříletého černouška, ježž pokřtil, a získal pro život věčný stařenu, která brzy potom zemřela!

Napsal o ní abbému Laurinovi: „Prosím Vás o modlitbu za onu ubohou černošku, ježž duše je tak bílá, že by byla ještě tohoto večera v ráji, kdyby nyní zemřela. Lépe bych učinil, kdybych Vás poprosil, abyste se pomodlil za starého hříšníka, jenž píše tento dopis.“

V červnu 1903 se Karel Foucauld rozhodl, inspirován vyšší vůlí, odejít mezi Tuaregy do Hoggaru.

I tentokráte dosáhl svolení církevního, svolil i jeho zpovědník abbé Huvelin a velitel francouzského vojska na Sahaře, Foucauldův přítel, Laperrine.

Dvaatřicetiletý Karel Foucauld učí se tuaregštině a chce přeložit do této řeči i evangelium.

POUSTEVNÍK NA CESTÁCH

Na počátku ledna 1904 opustil Otec Foucauld Bèni-Abbès.

Marabuti v té době hlásali svatou válku proti křesťanům. Na Sahaře vypuklo povstání. Berberři přepadli oddíl francouzského vojska, z něhož padlo téměř polovina mužů. Povstání se šíří.

Také Karel Foucauld se dověděl v Bèni-Abbès o velkých bitvách. Chtěl sloužit zraněným, ba chtěl i sám bojovat. Hlásil se na vojenském velitelství jako dobrovolník. Jeho opěťovaná nabídka byla konečně přijata.

Podivný průvod! Poustevník se přidružil k četě poručíka Yvarta. Kráčel bos s katechumenem Paullem za oslicí, jež nesla kapli a zásoby.

Výprava směřovala k Adraru a poustevník bènibbèský rozmlouval ve chvílích odpočinku s domorodci a poskytoval jim léky a dárky. Muž Boží všude si získává důvěru. Jeho zjev budí u primitivů úctu a obdiv.

I vojáci, jimž denně slouží mši svatou, milují bývalého vikomta v oděné, bílé sutaně, se škapulířem, na němž je vyšito srdce a v něm vetknut kříž.

Osmnáctkrát ztrávil Otec Foucauld noc v poušti pod hvězdami. Život je jako cesta.

Karavana zakotvila v Adraru. Tam přivítal svého přítele velitel Laperrine. Setkávají spolu plány do budoucna. Chtějí proniknouti až k Tombuktu. Otec Foucauld nevidí a nechce viděti překážek tam, kde se jedná o záchranu třeba jen jediné duše. Překážky lze překonat s pomocí Boží a silou vůle.

Bratr Karel odchází pak sám přes In-Salah a Tit do Akabli, kde se učí řeči Tuaregů, tamašeku. Za tři týdny přijel do Akabli velitel Laperrine a oba přátelé odjíždějí na velbloudech směrem k Tombuktu, jež tenkrát bylo ještě obestřeno legendami města uzavřeného křesťanům.

Muž Boží a dobyvatel nových území svěřili se širosti pouště. Večer, unaveni cestou, odpočívají v údolí Keraan, příštího dne u studnic tin-tenajských a pak následovala poušť, zrádná a potměšilá, mlčící a výhružná, oslňující v krátkých zimních dnech zářem nemilosrdného afrického slunce a zne-

pokojující vytrvale tlukoucí lidské srdce v mrazivých nocích tušením nekonečnosti.

Kol studnic se shromažďují kočovníci, Foucauld a Laperrine s nimi rozmlouvají v tichých večerech, kdy štěkají šakalové a vyjí hyeny a uzavírají se syny pouště přátelství.

Je to cesta vpravdě apoštolská.

U pramene In-Ziza, kde prodlévá Foucauld na počátku velikonočního týdne, sprádá svůj nejkrásnější plán: tam by chtěl založit svůj klášter, osídlený Malými bratřími. V In-Ziza je dostatek vody a tedy i rostlinstva. Je to místo tiché a pusté a přec tudy procházejí pocestní.

A pak stanuli na jiných krásných místech s hojnými prameny a Otec Foucauld přemýšlí, že i tam by bylo lze zříditi misijní stanici. Malí bratři mohli by tam sloužit obyvatelům pouště.

U cisteren timianinských střetla se četa Laperrinova s jiným oddílem francouzského vojska, jež přicházelo od Tombuktu. Vojáci obou čet byli žárlivi na své úspěchy. Laperrine ustupuje a Otec Foucauld si poznamenává: „Po jejich příchodu stiskl jsem jim přátelsky ruku, ale zítra, než odejdu, se s nimi ani nerozloučím... Neřeknu jim ani slova výčitky... popudilo by je to proti náboženství, způsobil bych tak roztržku mezi nimi a velitelem Laperrinem.“

Výprava Laperrinova si ubírá k Adraru. Dne 17. května, v den památky sv. Paskala Baylona, modlí se Otec Foucauld takto: „Poroučím v tvou ochranu z celého srdce svého obrácení Tuaregů, nabízím svůj život za ně.“

Jednoho dne jeho touha se proměnila ve skutek. Lépe je ostatně nespravedlnost a zradu snášeti, než činiti. Otec Foucauld až do posledního dne života neustával věřiti ve vítězství ducha nad materialismem islamu. Připravuje se k překládání evangelia do tamašeku a překlad pak předčítal Tuaregům z rukopisu. Otec Foucauld soudil zcela správně, že Tuaregy není třeba učiti arabštině a tím je i přibli-

žovatí některým bludům koranu. Chtěl je učiti jejich vlastním jazyku a seznamovati je jeho prostřednictvím s přirozeným náboženstvím a s přirozenou morálkou. Vyprávěl jim podobenství o mar-notratném synu, o milosrdném samaritanu, o dobrém pastýři. A ovšem, bylo nutno přeložiti do tamašeku i katechismus.

Poručík Roussel chystá novou výpravu do pouště a Otec Foucauld, nerozhodný, zda má odejít s onou výpravou, nebo zda se má vydati do Ghardaie a studovati pak v Sauré tamašek, táže se o radu Ježíše: „Co si přeje tvé Srdce?“

A rozhoduje se pro onu eventualitu, jež poskytuje více možnosti k záchraně duší.

Svěruje se vedení poručíka Roussela a odjíždí s ním od jedné studnice ke druhé, neboť prameny pitné vody jsou střediskem života na Sahaře.

Denně se seznamují s novými lidmi, z jejichž očí zírá nedůvěra.

„Jestliže budu konati svou povinnost,“ napsal Otec Foucauld do svých poznámek, „Ježíš poskytne hojnost milostí a oni pochopí.“

Dne 20. září vrátil se „dělník svatého evangelia“ unaven a vysílen do In-Salah. Jedině samota s Ježíšem ho mohla vyléčiti.

Vojsko odpočívalo a Foucauld odchází s domorodým vojákem k Ingharu a Adraru. Apoštolský prefekt na Sahaře P. Guérin jde vstříc umdlenému poutníku do Metlili, pak oba misionáři ubírají se do Ghardaie. Tam Otec Foucauld prožil vánoce 1904 v tichu a mlčení a v slastném přátelství Patera Guérina a jeho misionářů.

Když Otec Foucauld rozmlouval s moslimy, nikdy nepřipomínal rozpory mezi křesťanstvím a islámem, naopak snažil se zdůrazniti složky jednotící. Arabové ho nazývali „oním mužem, jenž prodal tento svět za onen“.

Na Nový rok 1905 vrátil se Otec Foucauld, doprovázen dvěma Bílými Otcí, do El-Golèa. Čekal tam na něho velitel Laperrine a třetího dne odjeli

spolu do Adraru. Ale teprve po třech týdnech zakotvil zase v poustevně běni-abbèské.

Hledal zapomenutí všech věcí a dějů minulého života jedině v Kristu, na stupních ke svatostánku, v mlčení, jež je milosrdné k těm, kteří dovedu takto zapomínat, a výhrůžné k těm, kteří do zmatku nálad a požitků vnášejí disonance nových tužeb a vzrušení.

Po několikaměsíční cestě vložil na sebe poustevník zase břemeno všedního dne. Opět žije podle přísných pravidel, které předepsal sám sobě a v matné naději i budoucím bratřím. Bratr Karel nemohl ovšem uvěřiti, že ona naděje je marná, a také nebyla, zůstalo tu jeho dílo a s ním nové naděje.

A nyní musíme důtklivě připomenouti, že poustevnický život Otce Foucaulda se naprosto nepodobal sladkému snění, dřimotě, lhostejné ke všemu, co se netýká spásy jeho vlastní duše, i v něm propuká časem boj s temnostmi a doléhá na něho příval minulých let a strážní celou svojí tíhou.

On sám to řekl takto: „Ježíš zvolil pro každého jiný způsob utrpení, jež se mu zdá nejvhodnější k jeho posvěcení. Častokrát bychom odmítli kříž, který nám ukládá, kdyby bylo lze, a vložili bychom si na bedra jakýkoli jiný kříž. Ten, jež nám dává, chápeme nejméně . . . On nás vede na pastvy hořké, o nichž ví, že jsou dobré. Ubohé ovečky, jak jsme zaslepeny!“

Poustevník churaví, mučí ho bolest hlavy a horečka, ale denně slouží mši svatou, o půlnoci zpívá matutinum a dělí se s chudáky o skrovné zásoby potravy.

POUSTEVNA V TAMANRASSETU

Velitel Laperrine zval Otce Foucaulda k návratu do Tamanrassetu. Foucauld váhá. Je ho třeba tu i tam. Prosí o radu svého zpovědníka, abbé Huve-

lina. Informuje o pozvání Laperrinově apoštolského vikáře P. Guérina.

Přichází telegram z Paříže: „Kloníme se k názoru, abyste přijal pozvání.“

Foucauld opouští svou poustevnu a spěchá ke studnicím u Tuatu, kde čeká se svými průvodci kapitán Dinoux.

Karlu Foucauldovi se otevřela nová oblast misijní činnosti.

Setkává se s vůdcem Tuaregů, Mussou ag Amastanem, jenž se stal jeho obdivovatelem, ochráncem a přítelem. Mussa je ještě mladý muž, asi pětatřicetiletý „velmi inteligentní, velmi upřímný a velmi zbožný moslím, ale je také náročný, miluje peníze, rozkoš, důstojenství, jako Mohamed, tvor pro něho nejdokonalejší...“ V souhlasu s Mussou rozhodl se věčný poutník, že se trvale usídli v údolí tamanrassetském, v horách hoggarských.

Opět buduje kapličku a přístřeší a 7. září 1905 slouží v improvizované kapli, v oné ztracené pustině, první mši svatou.

„Myslím,“ napsal do svých poznámek, „že nikdy tu nebudou kasárny, telefon a Evropané... zvolil jsem si toto opuštěné místo a usídlil jsem se tady.“

A přec nezapomínal na Běni-Abbès. Chtěl se tam vrátit na dobu několika měsíců a pak zas znovu žít v Tamanrassetu.

Počínaje prvním rozhovorem měl Otec Foucauld na Mussu ag Amastana rozhodný vliv. Mussa ctil poustevníka tamanrassetského jako světce. Víra Foucauldova i všechny jeho záměry zasahovaly však tak hluboko k základům života, že si nemohl přát jenom formální obrácení Mussovo ke křesťanství.

Otec Foucauld poznamenal si do příručního sešítku, co postupně a příležitostně chtěl říci a řekl Mussovi.

Radil mu, aby kol sebe shromažďoval jen lidi ušlechtilé a aby se střežil lidí neodpovědných a lehkomyslných, aby chránil své území před vetřelci a aby podporoval usedlictví.

Všiml si, že Mussa bývá marnotratný. Napomínal ho tedy, aby byl (což bylo žádoucí a správné i v intencích moslímské víry) pokorným. Jen Bůh je velký. Ten, kdo touží po velikosti, nezná Boha.

Vštěpoval Mussovi dvě velká přikázání lásky: „Milovati budeš Boha z celého srdce svého...“ „Když Adam vzdělával zemi a Eva předla, kdo byl vznešený, kdo amridem a kdo nevolníkem?“

Předčítal mu evangelium, aby se Mussa přesvědčil, jak myslili, mluvili a jednali proroci.

Chtěl ho odnaučiti žádostivosti po darech. Taková touha bývá nízká, nešlechtná a spoutává svobodu v jednání.

Radil Mussovi, aby platil své dluhy a nedělal nových.

Mussa by neměl nikdy pronést ani *náznak lži*. Každá lež je proti Bohu, neboť Bůh jest pravda. Jako průvodce cizinců měl by vždy voliti zcela spolehlivé lidi, podle nich soudí cizinci na ostatní Tuaregy.

Ať nikomu nelichotí a nechválí ho tváří v tvář. To je ponižující. Když někoho milujeme nebo ctíme, musíme to dokázati činy a důvěrou. Slova o tom jsou zbytečná.

Lichotnictví je nízkost.

Mussa nemá býti lenivý a má dobře využiti svého času.

I vlastenec procitl v Otcí Foucauldovi. Učil Musso milovati Francii jako ochránkyni svobody. Říkal mu, že Francouze uvádí do rozpaků, nabízí-li jim dary. Dar je závazek a Francouz přijímá takový dar jen ze zdvořilosti a z lítosti. Žádá-li naopak Mussa dary od vojenských velitelů, neodeprou mu jich, za darem však nutně následuje opovržení.

Vyučoval-li Otec Foucauld Mussu ag Amastana přirozené ušlechtilosti ducha a srdce, nezapomínal ani na jeho duši.

Snažil se zpřístupniti pravdy křesťanské víry chápání a morálce moslíma, aniž by něco zatajoval, nebo i sebe méně takticky skresloval.

Učil amenokala milovati Boha a všechny lidi jako sebe samého z lásky k Bohu. Učil ho pokoře a odpovédnosti za všechny činy.

Čin váží tisíckrát víc než slovo.

Otec Foucauld, aby získal Kristu několik nezkažených duší primitivů, neznajících křesťanství, aby dal světu příklad, odešel do vyhnanství, do neplodné, kamenité pustiny ve výši 1500 metrů, oživené jen sporou zelení a svůj život stále více ztotožňoval se životem trpícího Pána.

„Ty jsem já,“ napsal si do deníku a na jiném místě: „Žij dnes tak, jako bys měl dnes zemřít mučednickou smrtí.“ Mučednickou smrt předvídal již po svém příchodu na Saharu.

Tuaregové jsou národem v soumraku, ale uchovali si některé ctnosti, jež tvořily základní rysy povah křesťanských rytířů: statečnost, velkomyslnost a věrnost. V běžné naší hantýrce se tomu říká „mít smysl pro čest“.

Tuaregové říkají ironicky liberálním Francouzům: „Vy máte zemi, nám patří nebe.“

Otec Foucauld přijímal ve své horské poustevně karavany a potulné pastevce a poskytoval trochu potravy lidem věčně souženým hladem a žízni a příkladem svého života vyvracel jejich naivní předsudky proti křesťanství.

Kapitán Dinaux odejel a Otec Foucauld zůstal sám mezi Tuaregy, vzdálen sedm set kilometrů od In-Salah. Jednou měsíčně přinášel posel zprávy ze světa a trochu potravin.

„Musím učiniti vše možné ke spáse nevěřících národů oněch krajů a musím zapomínati naprosto na sebe.“

„Každého roku vykonám okružní cestu po arrhemech Hoggaru, přijmu pozvání k cestám po Sahare, budou-li prospěšné. Bude-li možno, prožiji každého roku několik dní ve stanech hoggarských kočovníků.“

Poustevník tamanrassetský žije stále přesně podle své řehole, ale připravuje civilisací půdu evan-

geliu, pro příští následovníky. Rozdává jehly, chce naučiti ženy přísti a plést vlnu, muže chce zasvětit do prací zemědělských a zahradnických. Rád by uspořádal i tamější desolátní rodinné poměry a přizpůsobil je názorům křesťanským. Naráží však na nepochopitelnou pýchu a zatvrzelost saharských nomádů. Domnívají se, že jsou nejkrásnějšími, nejušlechtilejšími a nejchytřejšími lidmi na světě a z téhož důvodu podceňují Francouze. Pýcha ovšem se snoubí, podle dávné zkušenosti, s nevědomostí.

Jednoho dne, uprostřed května, opustil Otce Foucaulda jediný druh, konvertita Pavel. Bratr Karel vykoupil ho z otroctví a přivedl ho s sebou z Bèni-Abbès do Tamanrassetu, aby mu přisluhoval při mši svaté. To byla těžká zkouška pro Otce Foucaulda. Nemohl sloužiti mši a zůstal zcela opuštěn.

„Jsem nejšťastnějším člověkem. Samota tváří v tvář Ježíši je slastná . . . Má duše žije ve velkém míru.“

A dále poznamenal: „Bože můj! Dej, abych mohl pravidelně celebrovati svatou oběť! Dej, aby ona duše nebyla ztracena! Spas ji!“

Brzy po této trapné události přijel do Hoggaru jazykozpytec Motylinski, dobrý přítel Foucauldův a počal studovati tamašek . . . Otec Foucauld onoho leta překládal Písmo svaté do tuaregštiny a psal tuaregskou mluvnici.

„Bůh mně ho poslal, abych mohl zase celebrovati,“ radoval se bratr Karel z příchodu Motylinskiho.

Tři měsíce žil Motylinski v Tamanrassetu. Pak odjel do Biskry a Otec Foucauld putoval do Bèni-Abbès. Jejich cesty se rozbíhaly. Několik dní prodlé poustevník v Tamanrassetu u Bílých Otců a tam se mu přihlásil jeho první učedník: bratr Michal.

Život podle pravidel Karla Foucaulda znamenal krajní odvalu. Bratr Michal prošel školou Bílých Otců, byl to kajcíník.

Od prosince 1906 byl tedy bratr Michal svědkem neobyčejného života Karla Foucaulda a leccos nám

ve svém deníku zaznamenal, co by navždy zůstalo neznámo.

Otec Foucauldovi svítá naděje. Nový učedník věděl už v Alžíru, co ho čeká v poušti. Snad už před tímto svým rozhodnutím pomýšlel na život podle stylu řehole kartuziánské.

V Ain-Sefra přespali oba poutníci v domě vojenského velitelství.

Lůžko připravené pro Otce Foucaulda zůstalo netknuté. Poustevník spal po celá leta na holé zemi a část noci věnoval modlitbám. I na cestách. Kdekoli.

V Ain-Sefra usedli oba Malí bratři do vlaku, který je dopravil do konečné stanice Colomb-Béchar. Pak se ubírali s malou karavanou do Bèni-Abbès.

Bratr Michal žasl nad bédností chyše z rákosí, kterou Otec Foucauld nazval klášterem. Popsal nám svědomitě konstrukci i zařízení kaple a příbytku: „Úkol nad pomýšlení snadný. Všude prázdnota: místo tu bylo jedině pro Ježíše.“

V poustevně bèni-abbèské ztrávili poutníci vánoce 1906. K půlnoční mši sešli se vojáci i důstojníci. Sto mužů tísnilo se v malém prostoru kaple a sakristie. Byla přítomna také ona slepá mulatka, kterou Otec Foucauld pokřtil. Když bratři odcházeli 27. prosince do Tamanrassetu, nařikala černoška velmi hořce. Zůstala sama v prostředí dokonale lhostejném k její bídě duchovní i tělesné.

Důstojníci doprovodili bratry daleko za Bèni-Abbès. Otec Foucauld svěřil při loučení kapitánovi klíč od kaple. „Opatrujte dobře dům Boží,“ pravil, „svěřuji vám jej.“

Poutníci trpěli ve dne horkem a v noci zimou. Ve vsích poskytli jim přístřeší s rohožkou na zemi. Častěji však spali, jak zaznamenal bratr Michal, pod širým nebem, v důlcích, které se vyhloubili rukama. Chlad zaplašoval spánek.

Ráno sloužil Otec Foucauld mši svatou na přenosném oltáři.

Bratr Michal nesnesl dlouho tak strohý způsob

života. Nedošel ani do Tamanrassetu. Vyčerpaný a chorý musel zůstat v In-Salah. Tam se s Otcem Foucauldem rozloučil, aniž by, jak napsal do svých poznámek, „spatřil zemi zaslíbenou“.

Budoucí kartuzián žil s Otcem Foucauldem po tři měsíce, jeho zdraví bylo podlomeno již v Alžíru. Otec Foucauld svěřil nemocného důvěryhodným osobám a odcházel sám ke své poustevně v zemi Tuaregů.

Bratr Michal byl bystrým pozorovatelem a poznámky o svém mistru uspořádal přehledně a metodicky.

O vánocích 1906 prodlel Otec Foucauld v kapli po celou noc sám a beze světla. Bratr Michal se příštího dne zeptal poustevníka, jak může bdít v temnu dlouhé noci. „Není třeba vidět jasně,“ odvětil muž Boží, „abychom mohli rozmlouvat s tím, jenž je sluncem spravedlnosti a světlem světa.“

A jindy se svěřil svému následovníku se svojí touhou po mučednictví: „Kdybych měl být jednoho dne zabit pohany, jaká krásná smrt! Můj drahý bratře, jaká čest a jaké štěstí, kdyby mne Bůh vyslyšel!“

O své minulosti se Otec Foucauld nerad zmiňoval. zamlčoval před neznámými důsledně svůj původ a své úspěchy.

Zvědavý fráter salesián přistoupil k němu na příklad jednoho dne na poště v Nazaretě a tázal se ho, zda je pravda, že je francouzským hrabětem.

„Jsem starým vojákem,“ odpověděl kajicník stručně. Bratr Michal chtěl zase vědět, kolik duší moslímů přivedl ke křesťanství.

„Jen jedinou,“ řekl Otec Foucauld, „onu starou černošku, již jste spatřil v Bèni-Abbès.“ „A jiných vítězství jste nedobyl?“

„Ano, máte pravdu, pokřtil jsem ještě malé dítě v nebezpečí smrti. Bylo tak šťastno, že opustilo skoro ihned potom tuto zemi a odlétlo k nebi. Také jsem křtil chlapce třináctiletého, ale já ho neobrátil na víru, přivedl ho ke mně francouzský četař, který

ho učil katechismu a připravil ho k přijetí svátosti. Vidíte, drahý bratře, že jsem opravdu služebником neužitečným!“

„Nezapomenu do konce svého života,“ pokračuje ve svých poznámkách bratr Michal, „na mše Otce Karla, při nichž mi bylo dopřáno tak často ministrantovi. Sloužil svatou obět pomalu, zbožně, důstojně, s pokorou, věrou a s výrazem takové usebranosti, že jsem byl dojat.“

Ke konci svého rukopisu poznamenal bratr Michal melancholicky: „Byl jsem jeho prvním a jeho posledním učedníkem. Prosím Boha, abych se stal v mezích svých sil jeho následovníkem.“

Otec Foucauld tedy osiřel, zbaven nadějí, že bude moci předati své dílo přímým učedníkům. Nese dál své břímě a píše Pateru Voillardovi: „Stárnu a chtěl bych viděti někoho lepšího na mém místě v Tamanrassetu, a někoho lepšího než já v Bèni-Abbès. Ježíš by měl dále sídliti na oněch dvou místech a duše by ho měly poznávati stále víc a víc.“

A neúnavný Otec Foucauld zřizuje nový útulek v In-Salah, zatím co pomýšlí na současné osídlení Tamanrassetu a Bèni-Abbès. Horlivě a s úspěchem učí se tuaregštině a pracuje na slovníku tuaregsko-francouzském a francouzsko-tuaregském. Tuaregové říkali, že zná jejich jazyk lépe než oni sami. A byla to pravda.

Tuaregskou mluvnicí i slovník vydala po smrti Foucauldově francouzská vláda v Alžíru. Foucauld zaznamenal a přeložil také ukázky z poesie tuaregských pastevců, zpěvy o lásce a boji.

V březnu vydal se Foucauld s kapitánem Dinauxem a s četou vojáků na cestu do Adrasu a Hoggaru. Ve volných chvílích pracoval na svých filologických dílech a nezapomínal také, že je třeba dáti Tuaregům příklad modlitbou a sebeovládáním.

Nesmíme zapomenouti na anekdotu, kterou uveřejnil důkladný životopisec Foucauldův René Bazin.

Pater Foucauld byl na návštěvě u Bílých Otců.

Kněz, u něhož prodléval v cele, byl náhle odvolán. Omluvil se zdvořile, že nechává hosta samotného. Ale Foucauld odpověděl:

„Ah, já nejsem nikdy sám!“

Teprve po odpovědi uvědomil si dosah slov a sklonil hlavu.

Otec Foucauld vrátil se zase do Tamanrassetu, ale nemohl sloužiti mši svatou, poněvadž neměl ministranta. Byla to pro něho krutá zkouška. Osamělý mnich jedné z nejpřísnějších řeholí, očekávající dlouhá leta druhy, klečí tedy několik hodin denně u svatostánku a prosí Ježíše, aby poslal dělníky na svou vinici, na ona širá, sprahlá území v zajetí bludu.

Dne 25. prosince poznamenává si Otec Foucauld do deníku: „*Vánoce beze mše svaté, neboť jsem sám!*“ Nový rok 1908 táž teskná věta.

Konečně apoštolský prefekt na Sahaře píše svatému Oci a prosí o výsadu, aby poustevník tamanrassetský směl sloužiti mši bez ministranta: „Po šest let onen velmi svatý kněz neustává žiti způsobem nejhřdnějším a nejpodivuhodnějším v apoštolské prefektuře ghardajské. Nyní prodlévá zcela sám mezi barbarskými kmeny tuaregskými, jimž přináší civilizaci, jimž prokazuje nejvyšší dobro příkladem života nejkrajnější chudoby, nevyčerpateľné charity a ustavičné modlitby . . . Bezpochyby zůstane ještě dlouho jediným knězem, který mohl proniknouti mezi Tuaregy. Apoštolský prefekt z Ghardaie prosí tedy snažně a velmi pokorně Vaši Svatost, aby vzhledem k vynikajícím ctnostem tohoto služebníka Božího a vzhledem k dobru, které uskutečňuje, ráčila mu povolití onu výsadu.“

Ale teprve při osobní audienci Patera Burtina, prokurátora Bílých Otců v Římě, byla povolena Oci Foucauldovi výjimka, aby směl sloužiti mši svatou bez ministranta.

Radostnou zvěst oznámil tamanrassetskému poustevníkovi H. Laperrine dopisem ze dne 31. ledna 1908.

Otec Foucauld jášá. „*Deo gratias! Deo gratias! Deo gratias! Bože můj, jak jsi dobrý! Zítřa budu moci celebrovati mši! Vánoce! Vánoce! Díky, Bože můj!*“

Právě v té době Otec Karel onemocněl. Byl tak chorý, že sebemenší pohyb působil mu bolest. Tuaregové, jimž nesl Kristovo poselství spásy, nezapomínali na štědrého Sidi marabu. Nosili mu kozi mléko, aby tělo zmučené posty nabylo opět sil.

Po několika týdnech, díky pečlivosti přátel, Otec Foucauld se skutečně zotavil a počal zase pravidelně pracovat a žít podle své řehole.

Foucauldova sestra Marie ráda by spatřila po tolika letech odloučení svého bratra, podivuhodného kajčnicka a misionáře neznajícího únavy. Projevila své přání v dopisech.

Bratr Karel odpovídá: „Chceš-li, abych přijel, pros Boha a pana abbé Huvelina, který je pro mne prostředníkem jeho vůle.“

Abbé Huvelin i msgr. Guèrin souhlasili. Mohl tedy odejít do Francie. Foucauld vydal se na cestu v den vánoční a dne 17. února připlul do Marseille. Zůstal ve Francii tři týdny.

*

O velikonočních roku 1909 byl již bratr Karel opět v Bèni-Abbès a sloužil tam mši francouzským vojákům. Po dnech soustředění vydává se na dlouhou cestu pustinami. Arabové a Berbeři ho všude přátelsky vítají, nikdo mu nechce ublížit, vždyť je to „muž dobra“.

V Tamanrassetu očekávalo poustevníka překvapení. Vojáci z blízkých posádek upravili jeho příbytek a dopravili tam i polní lůžko. Otec Foucauld je jim vděčen. Dlouho do noci klečí před svatostánkem, zase je sám s Ježíšem a zapomíná dokonale na svět, který opustil.

V den památky svatých apoštolů Petra a Pavla napsal Otec Foucauld svému představenému, apoštolskému vikáři Guèrinovi následující dopis:

„Dnes je slavnost svatého Petra a svatého Pavla. Nelekejme se jakýchkoli nesnází, oni zvítězili nad horšími a jsou stále zde. Petr je ustavičně u vesla loďky. Kdyby žáci Ježíšovi si měli zoufat, jak zoufali by museli býti křesťané v Římě onoho večera před umučením obou zmíněných apoštolů? Častokrát jsem rozjímal o onom večeru: jaký smutek, jak všecko by se muselo zdát soumračné, kdyby byli neměli v srdcích víru jako měli! Vždycky tu byly zápasy a skutečná vítězství kříže, i při zdánlivých porážkách. Tak se staň!“

Do poustevny v Tamanrassetu přichází věrný Laperrine a zve Otce Foucaulda na malou výpravu do pouště, k přehlídce vojska Mussova. V říjnu přijel zase kapitán Nieger. Otec Foucauld se neuchyluje od svého denního rozvrhu, ale nezapomíná ani příkazu z Písma svatého: „K hostům přivítivi buďte!“

Člověk bez Boha propadl by v poušti zoufalství nebo alespoň melancholii. Teskné jsou melodie saharských kočovníků, truchlivá je i krajina bez vody a bez zeleně. Otce Foucaulda rozesmutovaly jen vzpomínky na hříchy jeho mládí. Nebyl to smutný a mrzutý poustevník, člověk znechucený sváry a boji, které život připravuje pro každého z nás.

Odvoláváme se na svědectví majora Hérissona, který byl střízlivým a bedlivým pozorovatelem. Otec Foucauld mu vyprávěl: „*Jest třeba býti lidským, charitativním, býti vždycky veselým. Jest třeba stále se smáti, i když říkáme věci nejjednodušší. Já, jak vidíte, směji se stále, ukazuji své sprosté zuby. Tento smích uvádí lidi do dobré nálady, přibližuje nám je, lépe nás chápou, rozveseluje někdy i zachmuřenou povahu; je dobrým skutkem. Když budete mezi Tuaregy, je třeba stále se smáti.*“

Foucauld neunikl tedy lidské společnosti ani tehdy, když 5. června 1911 se usídlil v Asekremu, ve výši téměř 3000 metrů. Naopak, chtěl sloužit

ve chvílích oddechu opuštěným kočovníkům, trpícím hladem a zimou a duchovní prázdnotou.

Výšiny milovali všichni světci a opravdoví básníci.

Ve výstupu na Asekrem můžeme tušit rozpětí vůle k činu a touhy po spasení nevěřících u tohoto horlivce a apoštola Kristova. Otec Foucauld si odpiral mnoho věcí z obyčejného lidského života, ale nekladl na toto sebeovládání zvláštního důrazu, jak to činí puritáni. *Záleží na duchu, ne na vnějším projevu.*

Otec Foucauld přebývá zase v Tamanrassetu. Pověst o jeho svatém životě šíří se po celém Ahaggaru. Přichází stále víc lidí, dychtivých vidět a slyšet muže Božího. Je ovšem mezi nimi mnoho zvědavců a žádostiveců.

Poustevník odjel po druhé do Francie a zastavil se na chvíli v Bèni-Abbès.

Měsíce se střídají a sesouvají se do nepaměti.

Poustevník denně o půlnoci bdí u svatostánku a zpívá *Veni Creator* a matutinum při neuhasínajícím plaménku věčného světla.

Svět je pln neklidu a napětí. Německo je připraveno k útoku.

Otec Foucaulda uškla zmije. Svíce jeho života neměla však ještě dohořet. Tuaregové pečují o svého dobrodince a léčí ho po svém způsobu. Po několika týdnech poustevník byl zase zdrav.

„Doba adventní je vždycky slastná, zvláště zde,“ napsal Otec Foucauld. „*Tamanrasset se svými čtyřiceti krby chudých rolníků je tím, čím byl Nazaret a Betlem v době Pána Ježíše.*“

MISIJNÍ CESTA DO FRANCIE

Otec Foucauld uskutečňoval na Sahaře typ křesťana spějícího k dokonalosti. Šel ovšem na poušť k vůli svému vlastnímu posvěcení, ale spásu a posvěcení své duše hledal právě v činnosti misijní. Snažil se vštípit Tuaregům zásady křesťanské víry

v duchu jejich názornosti, inteligence a způsobu jejich života. Tuaregové jako ostatní Orientálci pohrdají po výtece Evropany, podceňují jejich kulturu a techniku. Evropané přicházejí za nimi, oni sami jich nepotřebují, mohou také postrádati jejich automobily a letadla, jejich elektrické světlo a telefon.

Otec Foucauld chtěl zlomit osten oněch předsudků zkušenostmi a skutečnými poznatky, jež by vůdčí Tuaregové získali v jeho mateřské zemi.

Hosté ze Sahary měli si utvořit úsudek o dějinném významu křesťanství pro Francii a pro celý svět.

Křesťanství vítězí duchem, mohamedanism vítězil zbraněmi. Křesťanství tvoří nové hodnoty, buduje, mohamedanism naopak je destruktivní nebo předané nebo uchvácené kulturní statky si jen přivlastňuje a udržuje.

Proto vítal Otec Foucauld roku 1910 rozhodnutí Laperrinovo, že vezme s sebou do Francie Mussu ag Amastana a několik jiných Tuaregů, blízkých rodině amenokalové.

Mussa, který byl na návštěvě u sestry tamanrassetského poustevníka a viděl její krásný dům a park, napsal pak z Alžíru Foucauldovi dopis, v němž se netají obdivem nad jemu nepochopitelným životem marabuta v poušti. Cesta amenokalova do Francie se jistě neminula s původně zamýšleným účinkem. Posílila úctu Mussovu ke křesťanům a k jejich kulturní a misijní práci ve světě.

Otec Foucauld se rovněž rozhodl pozvat do Francie Tuarega, inteligentního dvaadvacetiletého Uksema, který se právě tehdy oženil se sedmnáctiletou Kaubečičekou.

Návrh se zamlouval všem přátelům bratra Karla. I Bílí Otcové hostili oba poutníky, kteří přistáli v květnu roku 1913 u břehů Francie. Byla to cesta misijní. Uksem měl spatřit život v křesťanské zemi a referovat o něm svým druhům.

Na své cestě zastavili se v mateřinci Bílých Otců.

Bílým sestrám v Birmandreís Otec Foucauld vyprávěl o svých zkušenostech v Hoggaru. Posluchačky byly nadšeny tak neobyčejnou odvahou a věrou.

Ve Viviersu vykonal Otec Foucauld návštěvu u svého biskupa msgr. Bonneta. Uksem je okouzlen krásou krajiny i novostí společenského prostředí. Lesy, řeky a travnatá údolí s tisícerými květy!

V Lyonu hostí příchozí z dalekých krajů východních velitel Laperrine.

Uksemova cesta se podobá snu. Přijíždí se svým průvodcem do zámku Barbirey, k paní de Blic. Pak do zámku v Bridoire, k markýzu de Foucauldovi. Všude jsou srdečně vítáni.

Uksem, krásný bojovník pouště, pláče štěstím na prahu kaple, v níž se rodina Foucauldova shromažďuje ke společné modlitbě.

Zastavují se v Périgordu u hraběte Ludvika de Foucaulda a v zámku Renaudie u paní de Bondy. A ovšem nemohou minouti ani Paříž.

Uksem se učí francouzštině, synovec Otece Foucaulda Eduard učí ho jízdě na bicyklu. Zajímají ho i ruční práce: pletení a háčkování. Otec Foucauld se těší štěstím svého svěřence.

Laperrine chce seznámiti Uksema s Alpami. Odjíždí s ním do Švýcar, do Chamonixu, Lucernu a Belfortu. A zase se vrací do Paříže.

Uplynul květen, červen, červenec, srpen a téměř celý září. Otec Foucauld se rozloučil s Francií.

Dne 22. listopadu zakotvil bratr Karel opět v Tamanrassetu a počal žít podle svých pravidel.

Uksem se musel rozloučiti se svou ženou a odjel hlídati do Sudanu stáda své rodiny.

Foucauld psal své sestře: „On, jeho otec, jeho švagr, jeho matka a ostatní jsou lidmi dobré vůle. Ale je nesnadné přestat věřit v to, v co stále věřili a v co viděli věřiti kol sebe, v to, co člověk miluje a ctí.“

OHLAS SVĚTOVÉ VÁLKY V TAMANRASSETU

Třetího září 1914 dovidá se Otec Foucauld, že Německo vypovědělo Francii válku. Světová válka zasáhla i na Saharu. Přicházejí vzrušující zprávy o ztrátách a vítězstvích. Pater Foucauld se hlásí na bojiště. Potřebují ho však právě na Sahaře.

V říjnu 1914 zaznamenal si do deníku: „*Je to válka o neodvislost Evropy proti Německu. Způsob této války dokazuje, jak byla nutná, jak velkou moc mělo Německo a jak bylo na čase zlomit ji, aby se nestalo ještě nesnesitelnějším.* Nyní je zřejmé, jakými barbary byla Evropa napolo zotročena a byla by bývala zotročena úplně. *Je třeba zbavit definitivně moci onen národ, který zneužívá moci způsobem tak nemorálním a nebezpečným pro druhé.* Německo a Rakousko chtělo válku a zaslouží si tedy ránu (a také ji, jak doufám, dostanou), jež na století znemožní jejich záškodnictví.“

Tato rozhodná slova spravedlivého hněvu musí každého překvapiti, pronese-li je muž tak pokorný a mírný jako byl Karel Foucauld.

V lednu 1916 napsal bratr Karel generálu Mazelevi: „Nikdy jsem nebyl tak šťasten, že jsem Francouzem jako nyní. Ve Francii je ovšem bída, ale v současné válce hájí Francie svět a příští generace před morálním barbarstvím Německa.“

„*Teprve teď chápu opravdu křížácká tažení: nynější válka, tak jako minulé války křížácké, mají stejný cíl: zamezení zbarbarštění našich potomků. Tuto výhodu musíme draze vykoupiti.*“

Kmeny podněcované tureckými a německými agenty bouří se proti Francii. Doba je plna zmatků.

V létě 1916 počala vojenská správa budovat pro Karla Foucaulda pevnůstku a sám Otec Foucauld vydatně pomáhal při stavbě. V pevnosti nechyběla ovšem kaple, v níž poustevník prožil větší část dne.

Tam první a dosud jediný apoštol Tuaregů připravoval půdu pro příští dělníky na onom opuštěném a zapomenutém úseku vinice Páně. Tam snil

v bouřlivých dnech válečných o krásné budoucnosti křesťanské a demokratické Francie. Neustával neochvějně věřit ve vítězství dobra, ve vítězství Francie svatého Ludvíka a Johanky z Arku.

Ve světě šílí nenávist a zlo, bratr Karel žije však pokojně, po způsobu dávných poustevníků. Smrt ho nemohla překvapit. „Jsme všichni v rukou Božích, bez jeho vůle nic se nestane,“ poznamenal si do deníku.

Vzbuřenci se zmocňují okolních pevností. Na Sahaře vládne nepřátelství. On je klidný a bezpečný u nohou Ježíšových.

V dopise své sestře napsal 15. května tato prorocká slova: „Úplné vítězství je nezbytné, jinak všechno se to bude opakovat za několik let znovu a pravděpodobně podmínky nebudou tak dobré, neboť Bůh nás zřejmě chrání. Odolnost Belgie, spolenectví Anglie a Ruska, podpora Itálie, věrnost našich i anglických kolonií, jsou, kromě jiných dober, výjimečnými výhodami, s nimiž nutno počítat.

Tyto milosti měly by posílit naše naděje, neboť Bůh by nám jich bezpochyby neposkytl, kdyby si nepřál, abychom zvítězili a chránili svět před záplavou německého pohanství, jímž je ohrožen.

Co by se stalo s našimi latinskými národy, kdyby vítězné Německo jim vnutilo germánskou výchovu? Jaká svoboda by byla ponechána Církvi, kdyby zvítězil vládce Německa? Spojenci, ať chtějí nebo ne, ať to vědí nebo nevědí, účastní se skutečné křižácké výpravy. Bojují nejen za svobodu světa, ale i za svobodu Církve a o uchování křesťanské morálky ve světě.“

Prvního září 1916 psal Otec Foucauld generálu Mazelovi ze své pevnosti: „Onen kout Sahary, odkud ti píši, drahý Mazele, je dosud klidný. Jsme však na stráži vzhledem k vzrůstající agitaci Senussistů v Tripolsku. Naši Tuaregové jsou zde věrní, ale můžeme být napadeni Tripolifany. Přebudoval jsem svou poustevnu v pevnost. Nic nového pod sluncem: vzpomínám, při pohledu na cimbuří,

na opevněné kláštery a na opevněné kostely desátého století. Nuže, dávné věci se vrací, to, o čem jsme se domnívali, že navždy zmizelo, objevuje se opět! Svěřili mi šest beden nábojů a třicet Graso-vých pušek, jež mi připomínají naše mládí . . .“

HRDINNÁ SMRT

Ještě 16. listopadu 1916 napsal si Otec Foucauld do deníku: „*Jak je Bůh dobrý, že nám zahaluje budoucnost! Jakou mukou by nám byl život, kdyby nám byl méně neznám! A jak Bůh je dobrý, že tak jasně nám dává poznání onu budoucnost nebes, jež bude následovat po zkouškách pozemských.*“

Za soumraku 1. prosince 1916 přepadla tlupa Senussistů pevnost Otce Foucaulda, aby se zmocnila zásob a zbraní.

Proti poustevníkovi neměli patrně původně nepřátelských úmyslů, chtěli ho snad odvléci do zajetí.

Otec Foucauld byl v oné chvíli ve tvrzi sám. Lupičům přispěchalo k pomoci několik osvobozených otroků, o něž bratr Karel pečoval materiálně i duchovně a přiskočil i zrádce, fellah El-Madani. Zaklepal na dveře a hlásil se jako posel z nedaleké pevnosti. Kurýr měl opravdu onoho dne přijít.

Otec Foucauld pootevřel dveře a Madani uchopil ho ihned pevně za ruku. Lupiči pak snadno vyvlekli poustevníka ven a svázali mu ruce provazem.

Zatím co Senussisté prohledávali tvrz, bratr Karel se tiše modlil a hleděl nepohnuť před sebe. Na otázky neodpovídal. Nikdy nebyla jeho duše tak blízko Bohu.

Pojednou vznikl poplach. Blížila se četa vojska. Tuareg, který střežil spoutaného poustevníka, přiložil ústí pušky k jeho spánku a vystřelil.

Mistrově smrti byl přítomen bývalý nevolník a sluha Otce Foucaulda, Pavel. Prodléval v nedaleké chyši, vzdálené sotva deset minut cesty od pevnůstky. Dva Tuaregové přivedli ho ke tvrzi.

Otec Foucauld byl opřen o zeď, ruce měl spoutány za zády. Stále hleděl přímo do dálky. Pavel stál na levé straně dveří.

Jakmile vyšla rána, tělo saharského poustevníka sesunulo se bez jediného vzdechu k zemi.

Vzbouřenci zmocnili se pak cenných předmětů v pevnosti a uprchli. Tělo Foucauldovo ponechali nedotčené u zdi. Věrní haratinové pohřbili je pak na témže místě, neboť Otec Foucauld projevil Pavlovi přání, aby byl pohřben tam, kde padne.

O smrti Karla Foucaulda zmiňuje se ve svých pamětech také generál J. Šnejdárk. Mrtvé tělo Karla Foucaulda bylo prý spáleno. Autor spatřil ještě před pevností ohořelé kosti. To jest omyl. Musíme věřit spolehlivému a určitému svědectví generála Laperrina, jenž byl po mnoho let přítelem zesnulého misionáře a jenž dal všechny údaje také ověřiti.

Tuaregové, kteří osobně znali svého marabu, vyslechli smutnou zprávu s lítostí. Zemřel jim dobrodinec, od něhož v době nejkrutější nouze neodcházel s prázdnýma rukama.

Amenokal Mussa ag Amastan napsal 25. prosince roku 1916 sestře Karla Foucaulda, paní de Blic soustrastný list, v němž ke konci poznamenal: „Marabu nezemřel jen pro vás, ale pro nás všechny. Kéž je mu Bůh milosrdný, abychom se s ním setkali v ráji!“

Příštího roku, také v prosinci, prodléval generál Laperrine v Tamanrassetu a navštívil i hrob Otece Foucaulda. Když pak nechal tělo poustevníkově exhumovati s místa, kde bylo pochováno, vyhlíželo, jako tělo munifikované. I obličej uchoval svou podobu. Přenesli je na nedaleký pahorek a tam je definitivně pohřbili.

Z padesátiosmi let života věnoval Otec Foucauld patnáct moslímům na Sahaře.

Jak veliká byla jeho víra, můžeme posouditi ze skutečnosti, že nikdy nepochyboval o svém poslání, věřil v ně do posledního okamžiku, v němž ona je-

diná rána z pušky Tuaregovy zanikla v zběsilém halasu válečné palby.

Jeho domovem bylo kterékoli místo v poušti, poustevna se stříškou z rákosí v Béni-Abbès, kam se znovu vracel a kde marně čekal na spolupracovníky, kteří by nesli dál evangelium do odlehlých krajín světa.

Tuaregové ho nemohli sledovati po příkré stezce ke svatosti. V hodině smrti byl sám, tak jako v den příchodu na poušť, sám s Bohem, po jehož vůli stále pátral v radách zpovědníkových, v příkazech a přáních svých představených a v inspiraci, ve chvílích modliteb a rozjímání.

Pokora ho pozvedala k Bohu.

Snad pochopil dokonale vůli Páně právě ve chvíli než zesnul, smrtelně raněn kulí z nepřátelské pušky. Bůh chtěl, aby byl poustevníkem a daroval mu samotu jako životní úděl, samotu, jakou dovedou unést jen hrdinové ducha.

Byl to ovšem jen člověk, jenž v ustavičném úporném zápasu s temnými a neuchopitelnými silami zla uhájil na zapomenuté a teskné výspě světa svůj ideál. Tam, kde i slunce se zdá býti nemilosrdné svým žářem den ze dne stejně mučivým, kde ucho básnikovo nezaslechne nikdy šumot listoví, kde nepotěší zeleň jara. To všechno ustupovalo do nedozírných dálek před velikostí Boží, v níž se všechno ztrácí a všecko se v ní přece jen odráží.

Nám nesluší posuzovati dílo. Bylo vykonáno a patří minulosti, v níž jest i budoucnost. Otec Foucauld hledal bratry mezi muslimy, jeho příkladu jsme však potřebovali my v Evropě. Byl jedním z těch, kteří nám ukazují cestu k Bohu.

Obsah

Podivuhodná cesta	5
Život před konverzí	10
Konverse	17
V poustevně bëni-abbèské	24
Poustevník na cestách	27
Poustevna v Tamanrassetu	31
Misijní cesta do Francie	42
Ohlas světové války v Tamanrassetu	45
Hrdinná smrt	47

V Í T Ě Z O V Ě

1. svazek V. ročníku

Jetřich Lipanský

K A R E L F O U C A U L D

Vydáno za redakce

P. Prokopa Švacha

O. P. v lednu 1938

Tiskem Lidových zá-
vodů tiskařských a

nakladatelských, sp.

s r. o. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

zde najít jednotlivci, jak je postaráno naší sbírkou o duchovní četbu v klášterech, katolických ústavech i knihovnách. Kéž by o tom všichni věděli! Kněžím je dána možnost používat vhodných příkladů ze života světců, jež věřící vždy tak rádi slyší. My se staráme o vhodnou četbu pro váš duchovní život, na vás všech je zase, abyste ji ocenili, abyste z ní těžili, o ni se sdělovali s jinými a získali nám nové odběratele. I v tomto směru můžete krásně provádět svůj laický apoštolát. P. Prokop Svach, redaktor.

Upozorňujeme, že pro zdražení materiálu jsme i my povinni více platit tiskárně, aniž jsme zvýšili předplatné. K tomu ještě před dvěma lety nám byla vzata možnost používat novinových známek. Máme-li tedy dále pokračovat bez dluhů, je třeba, aby nám všichni poctivě zaplatili, a to včas; aby vydání bylo kryto zvýšením počtu odběratel a konečně aby ti, kdo mohou, nám něčím přispěli na zlevněné studentské a vojenské exempláře. Budeme za to velmi vděční.

Kdo nám získá aspoň jednoho nového odběratele, přihlas se zase v administraci o soukromý tisk jako odměnu.

Desky na uplynulý ročník Vítězů máme na skladě. Přihlaste se o ně. Stojí 5 Kč.

Spojte se všichni vždy 15. v měsíci ve svých úmyslech se mši sv., kterou slouží za odběratele a přátele časopisu Na hlubinu i Vítězové vdp. P. Braitó.

Vyšší náboženský kurs také v Olomouci. První přednáška dra Braitó o Církvi ukázala zájem Olomouce o vážné náboženské otázky. Dne 24. ledna bude třetí přednáška na téma „Život Církve“, a to v Sokolské ulici v sále ČOB o půl osmé večer.

Dr. Prokop Svach: Dary Ducha svatého. Jest neobyčejně potěšujícím zjevem, že se u nás v poslední době množí vážné theologické publikace. Kniha Svachova jest opravdovým obohacením a přínosem pro katolickou českou theologii. Jest to studie neobyčejně poctivě pracovaná, samostatná svým zpracováním, plánem i řešením. Když roste zájem o duchovní život, nemožno se obejít bez důkladné znalosti této stěžejní otázky, totiž způsobu, jakým působí Bůh intimně a tajemně v duši, když si ji zpracovává pro sebe. Dílo Svachovo prostudovalo vše, co Písmo svaté praví o těchto darech, zachytilo celý poklad katolické tradice v Otcích i v theologii scholastické i moderní, takže nikdo nebude zklamán, kdo sáhne po této knize. Přeji pak této knize, aby po ní sáhli přemnozí, aby se mnohým tato kniha stala zdrojem velké duchovní radosti a bohatého duchovního světla. Kniha nebude posílána na ukázkou, protože vyšla v omezeném počtu výtisků. Stojí 12 Kč, má na 160 stran a vyšla v Edici Krystal v Olomouci.

P. Silv. M. Braitó.

LITERATURA

BERNHART JOS.: *Heilige und Tiere.* München, Verl. J. Müller, str. 238, v plátně 4.80 Mk. Jest to celá pokladnice něžných vypravování a legend ze života mnohých světců, kteří svou svatostí tak působili na své okolí, že i příroda a divoká zvěř pocítovala v nich vyrovnanost a soulad ztraceného ráje. Kolik radosti můžete způsobit touto knihou sobě i jiným!

DLOUHÁ B.: *Vůdkyně.* Praha 1938, Mariánská družina u sv. Kajetána, str. 192, cena 25 Kč. Spisovatelka B. Dlouhá podává životopis velké české ženy Augusty Rozsypalové, jež se tolik zasloužila ve svém působení jako učitelka, básnička a organisátorka. Byla to katolička, jež vynikala a jež dala tak krásný příklad všem. Kniha B. Dlouhé krásně zachycuje tuto postavu a její velikost pro budoucí věky. Je v ní sneseno též hodně z jejích přednášek a ukázky z její literární činnosti. Doporučujeme všem tuto knihu.

Editions Spes, Paris, vydala několik krásných svazků pro děti. Je to nejprve sličný životopis sv. Terezie od Ježíška pro dívky, napsaný J. Baldem, doprovázený četnými ilustracemi ze života svěťice, dále pestré vypravování s obrázky s názvem *De Saint Louis a Lyautey*, jiný zajímavý sešit též s obrázky na vystřihování a s popisem děje o *Jeanne d'Arc* a konečně *Elisabeth od M. de Théraxan*, též určené pro děti. Tyto svazky mají tu výhodu, že dovedou upoutat mysl dětí vkusnými obrázky, jež doprovázejí děj a při tom dovedou též děti vhodně poučit o různých pravdách a vtisknout jim v mysl vzor k následování. Doporučujeme to vše vychovatelům dětí.

FEIGE: *Confiance en Marie notre Mère.* Paris 1936, Téqui, str. 122, cena 3 frs. Každá zbožná duše, která přečte a prorozjímá tuto knížku, pocítí hluboký klid duše a zvětší svou důvěru k nebeské Matce, neboť pozná, jak jest ona mocná, dobrá, bohatá, svatá a milosrdná.

GARENAUX, CSsR.: *La royauté de Marie.* Paris 1936, Téqui, str. 130, cena 7 frs. Cyklus krásných mariánských rozjímání, slavících Matku Boží jako královnu všech křesťanů a celého světa. Doporučujeme.

NAŠE POSLEDNÍ NOVINKA

P. Prokop Svach O. P.:

DARY DUCHA SVATÉHO
PODKLAD KŘESŤANSKÉ MYSTIKY

Kniha vyšla v edici Krystal v Olomouci. Cena 12 Kč.

Cena 3 Kč.

Městěnků Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.